4. Demchenko, A.A. and Kuzbozhyev, E.N. (2002), *Upravleniye konkurentosposobnostyu predpriyatiy otraslevogo kompleksa* [Management of competitiveness of enterprises business unit], monograph, Kursk, Russia, 240 p.

5. Porter, M. (1998), *Stratehii konkurentsii: Metodyka analizu haluzei i diialnosti konkurentiv* [Strategy Competition: Methodology industries and competitors' activities], Osnovy, Kyiv, Ukraine, 264 p.

6. Akulich, O.V. (2011), "Methodological arguments determine competitiveness of the industry", *Izvestiya IGEA*, no 3 (77), pp. 89-89.

7. Abramova, I. (2005), "Peculiarities of the National Competition", *Upravleniye kompaniyey*, no.4 (47), pp. 21–24.

8. Akhmatova, M. and Popov, Ye. (2003), "Theoretical models of competitiveness", *Marketing*, no. 4 (71), pp. 25–38.

9. Berezivskyi, P. and Martyniuk, V. (2010), "Theoretical foundations competition and competitive relations in the agricultural sector", *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu*, iss. 17, part II, pp. 4-9.

10. Dovhan, L.Ye. (2004), *Konkurentospromozhnist pidpryiemstv* [Competitiveness of enterprises], IVTs Vyd-vo "Politekhnika", Kyiv, Ukraine, 144 p.

11. Malik, M.Y. (2007), *Konkurentospromozhnist ahrarnykh pidpryiemstv: metodolohiia i mekhanizmy* [Competitiveness of agricultural enterprises: methodology and mechanisms], monograph, NNTs "Instytut ahrarnoi ekonomiky", Kyiv, Ukraine, 272 p.

12. Nesterenko, S.A. (2012), *Konkurentospromozhnist silskohospodarskykh pidpryiemstv: upravlinskyi aspekt* [Competitiveness of Agricultural Enterprises: administrative aspect], monograph, Ahrar Media Hrup, Kyiv, Ukraine, 484 p.

УДК 336.5.02

Чернишова Л.І.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Дженкова А.С.
Одеський національний політехнічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Chernyshova L.I.,
cand. sc. (econ.), assistant professor of the department of management
Dzhenkova A.S.,
Odessa National Politechnical University

PECULIARITIES OF MANAGEMENT SYSTEM FORMATION OF COSTS AT DOMESTIC ENTERPRISES

Постановка проблеми. Сучасний динамічний трансформаційний стан економіки України вимагає від підприємців та менеджерів вітчизняних організацій пошуку ефективних методів управління господарською діяльністю. Для того, щоб вижити в конкурентному середовищі, підприємствам необхідно регулярно та своєчасно відстежувати і реагувати на всі зміни, що відбуваються в їх оточенні з метою збереження гідних позицій на ринку і забезпечення конкурентних переваг. Кожному з них важливо правильно оцінити ринкову ситуацію згідно зі специфікою своєї діяльності. Показником їх успішної роботи є наявність прибутку, зростання обсягів виробництва та забезпечення конкурентоспроможної продукції та підприємства. Ключовим внутрішнім фактором забезпечення цього є саме оптимізація витрат виробництва.

Досвід останніх років показує, що далеко не всі вітчизняні підприємства використовують сучасні інноваційні методи управління своїми витратами, систематизуючи їх до єдиної та цілісної системи. Це зумовлює потребу у дослідженні формування ефективних систем управління витратами на вітчизняних підприємствах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи витрати, такі вітчизняні і зарубіжні науковці, як, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Т.П. Карпова, Л.В. Нападовська, Ю.С. Цал-Цалко, В.М. Панасюк, О. Попов стверджують, що реальним напрямом зменшення витрат є система управління ними [1-7]. Науковці вважають, що інформаційне забезпечення управління витратами підпорядковується як класичній системі обліку, так і традиційній системі управлінського обліку. Але, крім світової теорії і практики існує декілька моделей управління витратами, зокрема і кореляція витрат та доходів [1].

Так, С.Ф. Голов розглядає управління витратами як принципово нову систему, яка дає змогу чітко відстежувати, аналізувати й контролювати витрати [2, с.30]. Т.П. Карпова вважає, що управління витратами включає такі елементи: планування, нормування, облік, калькулювання, економічний аналіз, контроль, регулювання та прогнозування витрат [3, с. 55]. О. Попов стверджує, що управління витратами – це розробка та реалізація управлінських впливів, заснованих на використанні економічних законів щодо формування та регулювання витрат підприємства відповідно до його стратегічних і поточних цілей, а також це складова система управлінського обліку [6, с. 736].

Водночас дослідження науковців не містять єдиного трактування сутності поняття управління витратами, ними чітко не сформовано системного підходу до управління витратами підприємств за умов динамічного і конкурентного ринкового середовища.

Постановка завдання. Метою даної статті є розгляд, систематизація та обґрунтування особливостей формування системи управління витратами на вітчизняних підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стабільність і розвиток будь-якого суб'єкта господарської діяльності на конкурентному ринку залежить передусім від створення ефективної системи управління витратами.

Витрати – це важлива та складна економічна категорія, яка займає особливо вагоме місце в управлінні підприємством загалом. Це пояснюється тим, що витрати мають вирішальний вплив на фінансові результати функціонування підприємств, застосовуються для визначення цінової політики, показують рівень технології та організації виробництва, використовуються для оцінки ефективності господарювання шляхом порівняння витрат та результатів діяльності.

До цього поняття підходять як з управлінських позицій, так і з бухгалтерських, тобто облікових. Трактування витрат відповідно до управлінського підходу головним чином направлене на розкриття власне економічного змісту категорії. Автори, які представляють дану точку зору, акцентують увагу на грошовому характері витрат та вважають, що вони представляють собою обсяг використаних підприємством ресурсів. При цьому, якщо І.А. Бланк зазначає, що дані ресурси використовуються для виробництва продукції [8], то більшість інших вчених, таких як С.А. Котляров, М.Г. Грещак, О.С. Коцюба, Р. Ентоні стверджують, що вони можуть застосовуватися для досягнення певних визначених для підприємства цілей та мети діяльності [9-11].

Щодо бухгалтерського підходу, то він спрямований на виявлення економічних наслідків здійснення витрат після закінчення виробничого процесу, тобто бухгалтерські витрати виникають тоді, коли документально оформляється факт зменшення активів або збільшення зобов'язань.

Різною також є і мета формування витрат у межах двох підходів. У першому випадку, витрати формуються з метою подання інформації для прийняття управлінських рішень стосовно їхнього планування, аналізу, а також для ціноутворення. У другому випадку, вони розкривають інформацію про діяльність підприємства, яку можна отримати з фінансової звітності.

Досягнення високих результатів роботи будь-якого підприємства припускає управління витратами на різних рівнях (від оперативного до стратегічного), із залученням великого числа учасників. Це пов'язано з тим, що управління витратами – це складний, багатоаспектний та динамічний процес, що включає управлінські дії, ціллю яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. Цей підхід розділяє О.П. Градов,

який відзначає, що управління витратами не завжди повинне бути спрямоване безпосередньо на економію витрат. Принциповим є забезпечення ефективності цих витрат, тобто одержання прибутку, що реально виправдовує витрати. Саме тому головним в управлінні витратами є запобігання потенційно неефективним витратам [12, с.341].

Управління витратами підприємства є складовою управління підприємства загалом, і тому існує необхідність детального вивчення та вдосконалення саме формування рівня витрат, доходів і прибутків. Управління витратами полягає у цілеспрямованому впливові на витрати для зміни їхнього складу, структури або поведінки у зв'язку зі зміною умов виробничо-господарської діяльності підприємств.

Для детального дослідження та аналізу впливу різних чинників на витрати необхідне створення уніфікованої системи управління витратами, яка забезпечить успішне функціонування підприємства на ринку, виробництво конкурентоспроможної продукції та наявність прибутку. У сучасній економіці це повинно означати створення єдиної, раціональної, чітко та безперебійно функціонуючої системи з певними цільовими установками та взаємопов'язаними елементами. Для формування цієї системи обов'язково чітко визначити її структуру зі складовими елементи, які повинні взаємодіяти між собою відповідно до завдань, котрі ставляться перед сучасним підприємством.

Головним завданням і пріоритетом функціонування будь-якої системи управління витратами є підвищення ефективності виробництва на основі оптимізації витрат усіх видів ресурсів, приведення виробничих потужностей, кількості зайнятого персоналу, їх професійної кваліфікації, послуг обслуговуючих підрозділів основним цехам у відповідність з реальною програмою випуску продукції та відповідно існуючим потребам ринку.

Проте більшість існуючих систем управління витратами визначається низкою недоліків, які чинять певні наслідки в діяльності підприємств. Основні з них приведено в табл. 1.

Таблиця 1

Недоліки діючих систем управління витратами

Недоліки діючих систем управління витратами	Наслідки недоліків діючих систем
Відсутні порядок регулювання та урахування сумарних витрат й їх структури на стадіях життєвого циклу продукції.	Неможливо цілеспрямовано впливати на оптимізацію та зниження сумарних витрат.
Здійснюється лише автономне управління комплексом витрат за господарськими одиницям (ланкам) але не за виробами.	Зниження витрат однієї із ланок може призвести до збільшення сумарних витрат; зменшується можливість планування витрат
Управління реалізується через план, сформований за базовими витратам, згідно критеріям оцінки діяльності конкретної господарської ланки.	Підприємство орієнтуються на виконання плану, не враховуючи реальні можливості зниження витрат за виробами та досягнення науково-технічного прогресу.
На кожній наступній стадії (етапі) не приймаються до уваги економічні розрахунки витрат, виконані на попередніх стадіях.	Можливе завищення сумарних витрат; неточно оцінюється та враховується внесок учасників нововведень в загальні результати; неточно оцінюються результати розвитку.
Відсутня закінчена система поетапного проектування; результати прогнозу не обов'язкові для наступних стадій.	Затягується освоєння економічних параметрів виробу через відсутність послідовності економічних показників проекту за стадіями життєвого циклу виробу.
При атестації економічного рівня та якості продукції майже не враховуються економічні параметри.	Знижується об'єктивність та ефективність оцінки при атестації продукції.
Відсутня стратегія зниження витрат учасниками процесу розвитку; не встановлені контрольні точки оцінки доцільності подальшого здійснення витрат.	Допускається подорожчання витрат на повний життєвий цикл, неточності у визначенні планових завдань по зниженню витрат; можлива розробка проектів не з максимальною ефективністю.
Не визначена структура управління витратами на виріб	Допускаються втрати ефективності під час зміни стадій життєвого циклу.
Діюча система управління якістю не сповнена економічним змістом.	Знижується ефективність управління витратами у виробництві.

Джерело: складено за [13]

Їхнє усунення повинне ґрунтуватися на тому, що в процесі функціонування системи управління витратами необхідно забезпечити знання того, де, коли та в яких обсягах витрачаються ресурси підприємства; можливість прогнозування обсягів необхідних додаткових фінансових ресурсів; уміння забезпечити максимально високий рівень віддачі від використання ресурсів.

Таким чином, управління витратами можна визначити як уміння заощаджувати ресурси та максимізувати віддачу від них. При формуванні системи управління витратами необхідно враховувати особливості витрат, як економічної категорії.

По-перше, це динамізм витрат, те, що вони постійно рухаються та змінюються. Так, у ринкових умовах постійно змінюються ціни на покупні сировину та матеріали, комплектуючі деталі та вироби, тарифи на енергоносії та послуги, оновлюється продукція, переглядаються норми витрат матеріалів, що відображається на собівартості продукції.

По-друге, різноманіття витрат потребує застосування широкого спектра прийомів та методів в управлінні ними, що ускладнюється відсутністю абсолютно точних методів виміру та обліку витрат. Важливу роль відіграє й та обставина, що витрати складно й суперечливо впливають на економічний результат. Наприклад, підвищити прибуток підприємства можна за рахунок зниження поточних витрат на виробництво, що забезпечується підвищенням капітальних витрат на НДДКР, техніку та технологію. Високий прибуток від виробництва продукції нерідко значно скорочується через високі витрати на її утилізацію та ін.

Враховуючи приведені особливості, сформулюємо вимоги до формування системи управління витратами, що будуть визначатися особливостями практичної діяльності підприємства, та виділимо принципи управління ними:

1. Необхідність органічної інтегрованості управління витратами з іншими функціональними системами управління та загальною системою управління підприємством. Всі управлінські рішення в сфері ефективного використання ресурсів та організації їхнього обороту тісно взаємозв’язані та прямо або побічно впливають на кінцеві результати фінансової діяльності підприємства. Тому управління витратами повинно розглядатися як комплексна функціональна керуюча система, що забезпечує розробку взаємозалежних управлінських рішень, кожне з яких робить свій внесок у загальну результативність діяльності підприємства.

2. Система управління витратами повинна бути високо динамічною та враховувати зміну факторів зовнішнього середовища, потенціалу формування власних фінансових ресурсів, темпів економічного розвитку, форм організації виробничої та фінансової діяльності, фінансового стану та інших параметрів функціонування підприємства.

3. Підготовка кожного управлінського рішення в сфері управління витратами, вибору напрямків та форм регулювання їх рівня повинні враховувати альтернативні можливості дій та забезпечувати варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень. При цьому, якими б ефективними не здавалися ті або інші проекти рішень в сфері управління витратами, вони не повинні вступати в протиріччя з головними цілями діяльності підприємства, стратегічними напрямками його розвитку, оскільки це підриватиме економічну основу ефективного використання ресурсів в майбутньому періоді.

4. Функції та властивості елементів системи управління витратами повинні визначатися їх значенням в рамках функціонування підприємства в цілому, причому ці функції та властивості повинні бути взаємопов'язані з цілями і властивостями економічного суб'єкта.

5. Наявність чіткої визначеності в системо утворюючих зв'язках усередині системи, а також з системою управління промисловим підприємством в цілому;

6. Наявність мети створення та розвитку системи управління витратами і доцільність характеру її функціонування.

7. Створення умов для можливості застосування інноваційних методів та інструментів у системи управління витратами.

Ефективна система управління витратами, організована з врахуванням наведених вище вимог, створює основу високих темпів розвитку підприємства, досягнення необхідних кінцевих результатів його господарської діяльності та постійного росту його ринкової вартості. Їх перелік може бути розширений, проте без врахування розглянутих вимог не можливо розраховувати на створення ефективної системи управління витратами.

При цьому на кожній стадії життєвого циклу об'єктами управління стають: витрати, що виникають на даній стадії; витрати наступних стадій, обумовлені якістю робіт на даному

етапі; сумарні витрати повного життєвого циклу продукції, включаючи сукупність витрат ресурсів на НДДКР та освоєння виробництва, сумарну вартість випуску та обігу серії продукції, експлуатаційні витрати на певний строк служби виробу.

Управління витратами на підприємстві передбачає виконання всіх функцій, властивих управлінню будь-яким об'єктом, розробку (прийняття) та реалізацію рішень, а також контроль за їх виконанням.

Взаємозв'язок системи управління витратами з іншими управлінськими процесами наведений на рис. 1.

Суб'єктами управління витратами виступають керівники та спеціалісти підприємства та виробничих підрозділів (виробництв, цехів, відділів, дільниць та ін.). Окремі функції та елементи управління витратами виконуються службовцями підприємства безпосередньо або при їхній активній участі.

В ролі об'єктів управління витратами можна розглядати їх абсолютний розмір, структуру та динаміку. Також до об'єктів управління можуть бути віднесені витрати на розробку, виробництво, реалізацію, експлуатацію та утилізацію продукції, або витрати ресурсів, спрямовані на забезпечення заданого технічного рівня та якості продукції.

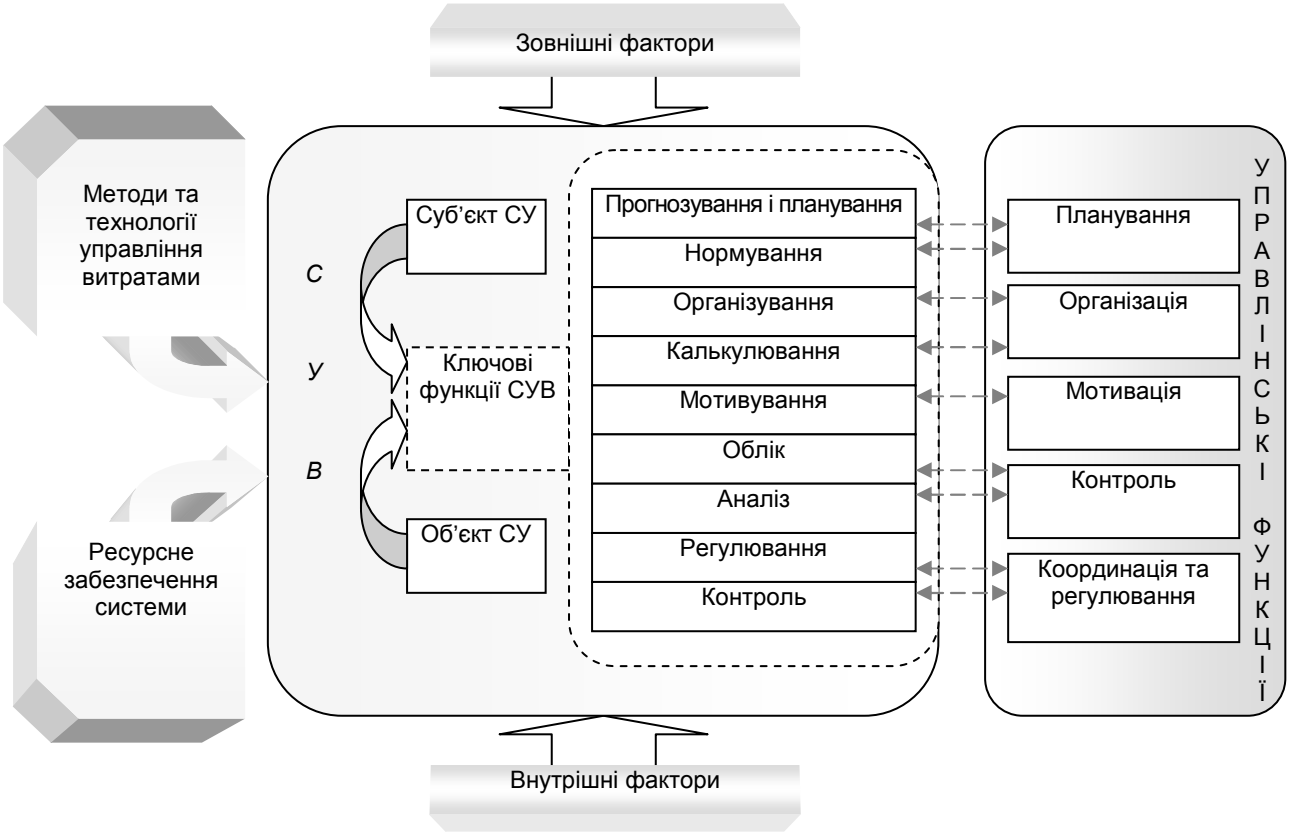

Рис. 1. Взаємозв'язок системи управління витратами з іншими управлінськими процесами

Джерело: розроблено авторами

Функції управління витратами реалізуються через елементи управлінського циклу: прогнозування та планування, нормування та калькулювання, організацію, мотивацію та стимулювання виконання, облік та аналіз, регулювання та контроль.

Планування, що є однією з головних функцій системи управління витратами, представляє собою економічне обґрунтування розміру витрат в плановому періоді для виробництва та збуту промислової продукції підприємства певної кількості та якості. В ході планування витрат необхідно виявити резерви їх зниження, визначити очікуваний розмір витрат ресурсів. Прогнозування з відносною точністю повинно давати оцінку розміру витрат. Результати прогнозу оптимального співвідношення "витрати – результати" є вихідною базою для розрахунку максимально допустимих витрат в цілому та по окремих стадіях життєвого

циклу на перспективу, для визначення кращої структури сумарних витрат та максимально можливих економічних результатів.

Ресурсне забезпечення системи управління витратами повинно містити об'єднання окремих складових, за допомогою яких здійснюється збирання та оброблення даних про витрати, а також формування інформації для прийняття управлінських рішень саме в той момент, коли вона може бути використана найефективніше в діяльності підприємства.

Механізми управління витратами, які входять до системи управління витратами, повинні передбачати застосування певних методів та інструментів, за допомогою яких вивчаються витрати, досліджується їхня поведінка, щоб управляти ними. Вибір методів полягає у застосуванні різноманітних способів і прийомів, за допомогою яких можна вивчити та отримати точну інформацію про витрати і на її підставі прийняти правильні управлінські рішення. В управлінні витратами використовують різноманітні методи управління, а саме: директ-костинг, стандарт-кост, метод JIT, таргет-костинг, кайзен-костинг, абзорпшн-костинг, ABC-аналіз, ФВА-метод, CVP-аналіз, кост-кілинг, бенчмаркінг витрат, метод SCA, LCC-аналіз, метод EVA, тощо [14]. Для ефективного управління витратами необхідно використовувати сукупність декількох методів, або прагнути до використання найсучасніших із них. Від правильно обраного методу або їх сукупності залежить досягнення ефективності в управлінні витратами підприємства.

Не останню роль у формуванні системи витрат відіграють фактори, які відображають умови та середовище функціонування будь-якої організації.

Укрупнену схема взаємозв'язку факторів, під впливом яких формується рівень витрат підприємства наведено на рис. 2.

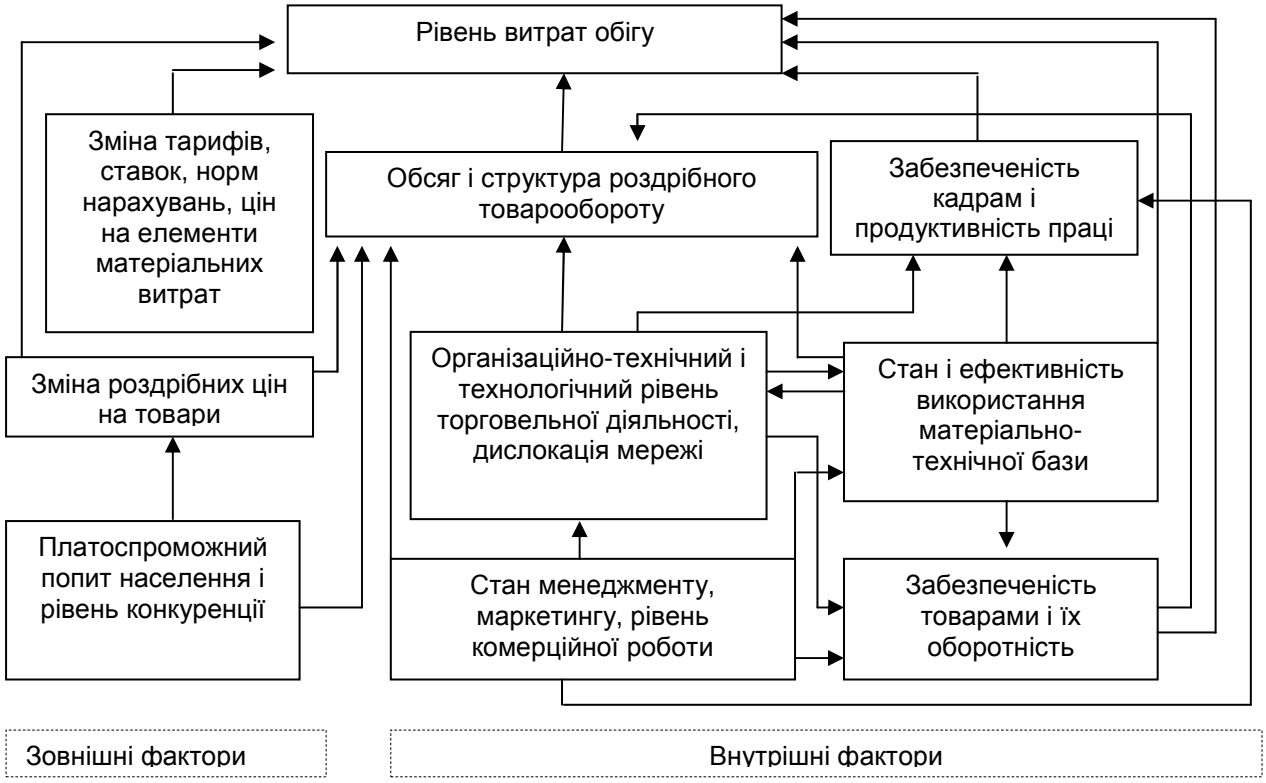

Рис. 2. Укрупнена схема взаємозв'язку факторів, під впливом яких формується рівень витрат обігу підприємства

Джерело: [14]

Прийняття управлінських рішень впливає на величину фінансового результату підприємства, і тому завершальним етапом є оцінка прийнятого рішення в галузі управління витратами на відповідність поставленим завданням. Якщо результат оцінки свідчить, що реалізація певних рішень і заходів має недоцільний і невигідний характер, виникає необхідність вибору іншого, альтернативного методу аналізу, який забезпечить вигоду та окупність витрат підприємства.

Для здійснення будь-якої господарської діяльності необхідне застосування найдосконаліших методів і форм контролю для регулювання витрат підприємства. Увага

керівництва повинна акцентуватися не тільки на кінцевих результатах, але й на методах їх досягнення. Можливість виділити найважливіші напрямки виробничої діяльності дасть змогу зосередити увагу управління на важливих ділянках і підвищити ефективність контролюючих операцій і робіт.

***Висновки та подальші дослідження*.** Отже, система управління витратами повинна впроваджуватися на комплексній основі, забезпечуючи взаємозалежне вирішення поставлених завдань. Тільки такий підхід буде сприяти різкому росту економічної ефективності роботи будь-якого вітчизняного підприємства. При цьому в функціональні обов'язки робітників підприємства необхідно ввести конкретні функції, що забезпечать ощадливе витрачання коштів.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні галузевих особливостей формування системи управління витрат на вітчизняних підприємствах.

Література

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік: навч. посібн. для студентів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит" / Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська, Н.В. Герасимчук. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 448 с.

2. Голов С.Ф. Управлінський облік : підруч. / С.Ф. Голов – К. : Лібра, 2003. – 704 с.

3. Карпова Т.П. Управленческий учет / Т.П. Карпова – М. : Аудит-ЮНИТИ, 1998. – 350 с.

4. Нападовська Л.В. Управлінський облік: Монографія. / Л.В. Нападовська. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 450 с.

5. Панасюк В.М. Витрати виробництва: управлінський аспект / В.М. Панасюк. – Тернопіль: Астон, 2005. – 228 с.

6. Попов О. Управління витратами // Економічна енциклопедія: У 3-х томах. Т. 3. – К.: Видавничий центр«Академія», 2002. – 952 с.

7. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства : навч. посіб. / Ю.С. Цап-Цапко. – К. : ЦУЛ, 2002. – 656 с.

8. Бланк И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 1998. – 544 с.

9. Котляров С.А. Управление затратами / С.А. Котляров. – СПб: Питер, 2001. – 160 с.

10. Грещак М. Г. Управління витратами: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Г.М. Грещак, О.С. Коцюба. – К. : КНЕУ, 2002. – 131 с.

11. Роберт Н. Энтони. Основы бухгалтерского учета : пер. с англ. / Роберт Н. Энтони. – М. : СП "Триада НТТ". – 1992. – 318 с.

12. Градов А.П. Экономическая стратегия фирмы : уч. пособие / А.П. Градов. – С.-Пт. : Специальная литература, 1995. – 416 с.

13. Волкова М.В. Система управління витратами промислового підприємства / М.В. Волкова // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2013. – № 3 (23). – С. 25-33.

14. Давидович І. Є. Управління витратами : навчальний посібник / І.Є.Давидович. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.

15. Гринів Б.В. Економічний аналіз торговельного підприємства: навч. посібн. / Б.В. Гринів. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 392 с.

References

1. Butynets, F.F., Chyzhevska, L.V., Herasymchuk, N.V. (2000), *Bukhhalterskyi upravlinskyi oblik* [The Bookkeeping Management Accounting], tutorial, Zhiti, Gytomyr, Ukraine, 448 p.

2. Holov, S.F. (2003), *Upravlinskyi oblik* [Management Accounting], textbook, Libra, Kyiv, Ukraine, 704 p.

3. Karpova, T.P. (1998), *Upravlencheskiy uchot* [Management Accounting], Audit-Yuniti, Moscow, Russia, 350 p.

4. Napadovska, L.V. (2000), *Upravlinskyi oblik* [Management Accounting], monograph, Nauka i osvita, Dnipropetrovsk, Ukraine, 450 p.

5. Panasiuk, V.M. (2005), *Vytraty vyrobnytstva: ypravlinskyi aspect* [Costs of production: administrative aspect], Aston, Ternopil, Ukraine, 228 p.

6. Popov, O. (2002), *Upravlinnia vytratamy* [Cost Management], Economical book of references in 3 Volumes, Vol. 3, Akademiia, Kyiv, Ukraine, 952 p.

7. Tsap-Tsapko, Yu.S. (2002), *Vytraty pidpryiemstva* [Costs of the enterprise], tutorial, TSUL, Kyiv, Ukraine, 656 p.

8. Blank, I.A. (1998), *Upravleniye pribyliu* [management of profit], Nika-Center, Kyiv, Ukraine, 544 p.

9. Kotlyarov, S.A. (2001), *Upravleniye zatratami* [management of expenses], Piter, St. Petersburg, Russia, 160 p.

10. Hreschak, M.H. and Kotsuba, O.S. (2002), Upravlinnia vytratamy [Cost Management], KNEU, Kyiv, Ukraine, 131 p.

11. Robert, N. Anthony (1992), *Osnovy bukhhalterskogo ucheta* [The Basics of Accounting], translated from english., SP "Triada NTT", Moscow, Russia, 318 p.

12. Gradov, A.P. (1995), *Ekonomicheskaya strategiya firmy* [The economic strategy of the firm], tutorial, Special literature, St.Petersburg, Russia, 416 p.

13. Volkova, M.V. (2013), "The system of cost management of industrial enterprise", *Economika ta upravlinnya pidpryiemstva machynobudivnoi haluzi: problemy theorii ta praktyky*, no. 3(23), pp. 25-33.

14. Davydovych, I.Ye. (2008), *Upravlinia vytratamy* [Cost Management], tutorial, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 320 p.

15. Hryniv, B.V. (2011), *Economichnyi analiz torhivelnoho pidpryiemstva* [Economic analysis of trade enterprises], tutorial, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 392 p.

УДК 338.4:65

Чайківський І.А.,
генеральний директор
корпорації «Агропродсервіс»

ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Chaikivskyi I.A.,
general director of the
corporation "Agroprodservice"

BALANCED PRODUCTION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF THE DEVELOPMENT OF GLOBALIZATION PROCESSES

Постановка проблеми. Сільське господарство є однією з найважливіших галузей матеріального виробництва, в якій створюються матеріальні блага рослинного і тваринного походження для забезпечення населення продуктами харчування, а промисловості — сировиною. Воно має величезні перспективи розвитку, володіє сприятливими кліматичними умовами і якісними земельними ресурсами, наявність яких свідчить про можливість ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва.

Сільське господарство є конкурентоздатною галуззю, оскільки Україна має великі родючі землі розміром 40,8 мільйона гектарів, з яких обробляється приблизно 33 мільйони гектарів. Але при недостатній державній підтримці, сільське господарство занепадає.

Минуло тринадцять років, як ми живемо в новому столітті і 23 роки, як розпочалися соціально-економічні перетворення в Україні, в тому числі і в аграрному секторі. Але як свідчать результати, нині український аграрний сектор поки що не вийшов на траєкторію